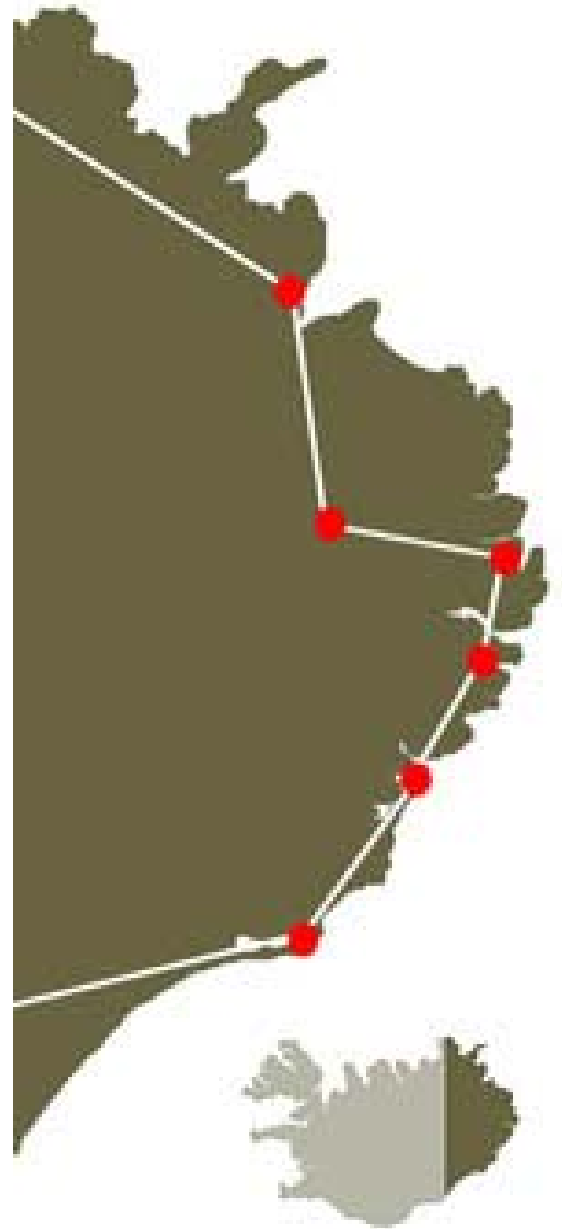

Þekkingarnet Austurlands
Áætlun um stofnun og starfsemi

Menntamálaráðuneytið : skýrslur og álitserðir

Nóvember 2005

Útgefandi: Menntamálaráðuneytið
Sölvhólsögötu 4
150 Reykjavík
Sími: 545 9500
Bréfasími: 562 3068
Netfang: postur@mrn.stjr.is
Veffang: www.mrn.stjr.is

Umbrot og
textavinnsla: Menntamálaráðuneytið

Kápuhönnun: XYZETA ehf.

Prentun: Menntamálaráðuneytið

© 2005 Menntamálaráðuneytið

Efnisyfirlit

1 INNGANGUR	4
2 ÞEKkingARNET AUSTURLANDS	5
3 ÞEKkingARSTARFSEMI Á AUSTURLANDI	6
3.1 AUSTURLAND, LANDSVÆÐI OG SAMFÉLAGSPRÓUN	6
3.2 FORSAGA OG FORSENDUR	6
3.3 HÁSKÓLANÁM	7
3.4 RANNSÓKNIR OG ÞRÓUN	8
3.5 SÍMENNTUN	9
4 GREINING Á STARFSUMHVERFI	10
5 STEFNA OG MARKMIÐ ÞEKkingARNETS AUSTURLANDS	11
5.1 STEFNA OG MARKMIÐ Í HÁSKÓLANÁMI	11
5.2 STEFNA OG MARKMIÐ UM RANNSÓKNIR OG ÞRÓUN	12
5.3 STEFNA OG MARKMIÐ UM SÍMENNTUN	13
5.4 SAMÞÆTTING ÞEKkingARSTARFS	13
5.5 MARKHÓPAR OG MARKAÐSSETNING	14
6 STARFSEMI OG SKIPULAG	16
6.1 FAGLEGT SKIPULAG	16
6.2 STARFSFÓLK OG SKIPURIT	17
6.3 RÝMI OG AÐSTAÐA	18
7 REKSTRAR- OG FJÁRHAGSÁÆTLUN	19
7.1 SKÝRINGAR.....	20
7.2 AUKIN UMSVIÐ OG FJÁRMÖGNUN	20
8 HELSTU VERKEFNI, SAMANTEKT	21
10 LOKAORD	22
HEIMILDASKRÁ	23

1 Inngangur

Í maí 2005 skipaði menntamálaráðherra starfshóp sem gera átti tillögur um hvernig staðið yrði að stofnun og rekstri háskóla- og þekkingarseturs á Austurlandi. Gefnar voru þær forsendur að allt háskólanám sem boðið yrði upp á yrði á ábyrgð viðurkenndra háskóla og að þeir ættu jafnframt beina aðild að stjórn setursins. Einnig yrði gert ráð fyrir aðild rannsóknastofnana og í því sambandi yrði tekið mið af endurskipulagningu rannsóknastarfsemi á vegum vísinda- og tækniráðs.

Hópurinn skipaðu, Arnór Guðmundsson, menntamálaráðuneyti, formaður, Erla Skúladóttir, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti, Rögnvaldur Ólafsson, Háskóla Íslands, Anna Ólafsdóttir, Háskólanum á Akureyri, Sigurður Ólafsson, Fræðsluneti Austurlands, Soffía Lárusdóttir, Samtökum sveitarfélaga á Austurlandi (SSA) og Gunnar Vignisson, Próunarfélagi Austurlands. Starfsmenn hópsins voru þær Kristrún Lind Birgisdóttir og Stefanía G. Kristinsdóttir.

Í vinnu hópsins var gengið út frá því að um þekkingarnet, fremur en þekkingarsetur, væri að ræða. Ástæða þess er sú að um er að ræða starfsemi sem nær yfir allt Austurland en í landsfjórðungnum má í raun skilgreina nokkur þekkingarsetur sem þjónusta þekkingarnetsins nær til. Í áætluninni er því talað um Þekkingarnet Austurlands (hér eftir einnig nefnt ÞNA). Jafnframt er gengið út frá því í skýrslunni að ÞNA byggji á góðum grunni Fræðslunets Austurlands (hér eftir einnig nefnt FNA) sem yrði endurskipulagt þannig að til viðbótar við starfsemi tengda háskólanámi og símenntun verði lögð áhersla á uppbyggingu rannsókna og þróunarstarfs.

Áætlun þessi er unnin til þess að varpa ljósi á vaxtarmöguleika ÞNA á næstu fimm árum. Gerð er grein fyrir stöðu og stefnu þekkingarnetsins, þjónustu, markaðsaðstæðum, markmiðum, starfsfólki og skipulagi. Einnig er lýst fjármögnun, áhættuþáttum og sóknarfærum.

Hópurinn setti fram ítarlega verkáætlun í upphafi þar sem gerð var grein fyrir helstu verkþáttum og forsögu verkefnisins. Í vinnunni var leitað reglulega eftir umsögn hagsmunaaðila á Austurlandi.

2 Þekkingarnet Austurlands

Þekkingarnet Austurlands er vinnuheiti á þeirri stofnun sem hópurinn leggur til að verði komið á fót með endurskipulagningu Fræðslunets Austurlands. Hún verður að formi til sjálfseignarstofnunar sem stundar atvinnurekstur en FNA lýtur skipulagi sjálfseignarstofnunar sem stundar ekki atvinnurekstur.

Þekkingarnetinu er ætlað að vera framsækin og leiðandi stofnun á sviði menntunar, rannsókna og samfélagsþróunar. Starfsemi þess á að stuðla að eflingu og vexti fjölbreytts þekkingarstarfs á Austurlandi. ÞNA er ætlað að styðja við breytingar á atvinnuháttum og samfélagi með því að bæta aðgengi að menntun, efla rannsóknatengt nám, vinna að og styðja við rannsóknir og þróunarverkefni er tengjast Austurlandi.

Helstu viðfangsefni Þekkingarnets Austurlands eru eftirfarandi:

Háskólanám: Þjónusta við einstaklinga sem stunda grunn- eða framhaldsnám á háskólastigi. Stefnt er að því að eftir fimm ár hafi á fimmta hundrað nemendur nýtt sér þjónustu þekkingarnetsins og stundað háskólanám, undirbúning fyrir háskólanám og/eða rannsóknir af ýmsu tagi.

Rannsóknir og þróun: Samstarf og þjónusta við háskóla, nemendur í meistara eða doktorsnámi, rannsóknastofnanir, aðrar opinberar stofnanir og fyrirtæki sem vilja stunda rannsóknir á svæðinu. Efla þau þekkingarsetur sem þegar starfa að Búlandi, Nýheimum og á Egilsstöðum til að stunda rannsóknir og vinna að sameiginlegum verkefnum.

Símenntun: Samstarf og þjónusta við atvinnulíf, einstaklinga og framhaldsskóla. Boðið verður upp á sérsniðin námskeið fyrir fyrirtæki og stofnanir sem og almenna símenntun. Stefnt er að því að árlegar nemendastundir (námskeiðsstundir margfaldað með nemendafjölda) verði a.m.k. 30.000 að fimm árum liðnum.

Mikilvægt er að þekkingarnet á Austurlandi leggi rækt við rannsóknaviðfangsefni sem eru fyrir hendi á Austurlandi og skapa landshlutanum sérstöðu og líta að betri nýtingu margvíslegra auðlinda sem þar eru fyrir hendi. ÞNA þarf að byggja upp eigin sérstöðu sérstaklega hvað varðar viðfangsefni rannsókna og háskólakennslu auk þess að mæta þörfum samfélagsins með auknu framboði á háskólanámi og símenntun.

3 Þekkingarstarfsemi á Austurlandi

Þekkingarnet Austurlands mun þjóna Austfirðingum varðandi háskólanám, símenntun og rannsóknir í þágu atvinnulífs á svæðinu. ÞNA hefur einnig víðtækari skírskotun utan Austurlands um framboð á rannsóknum og háskólakennslu er tengist sérstöðu landshlutans.

Með stofnun ÞNA er ætlunin að byggja á þeim grunn sem þegar er til staðar á Austurlandi varðandi háskólanám, rannsóknir og símenntun á svæðinu með tilurð Fræðslunets Austurlands og þekkingarsetra og -klasa á Norðfirði, Hornafirði og Egilsstöðum.

3.1 Austurland, landsvæði og samfélagsþróun

Megin þjónustusvæði ÞNA verður það landsvæði sem í daglegu tali kallast Austurland. Þar eru eftirtalin sveitarfélög: Skeggjastaðahreppur, Vopnafjarðahreppur, Borgarfjarðahreppur, Fljótshlíahreppur, Fljótshlíhérað, Seyðisfjarðarkaupstaður, Fjarðabyggð, Breiðdalshreppur, Djúpvogshreppur og sveitarfélagið Hornafjörður

Landshlutanum má skipta í þrjú megin svæði, **Norðanvert Austurland** (Bakkafjörður, Vopnafjörður), **mið Austurland** (Egilsstaðir, Seyðisfjörður, Eskifjörður, Reyðarfjörður, Norðfjörður, Borgarfjörður eystri, Fáskrúðsfjörður, Breiðdalsvík og Stöðvarfjörður), **sunnanvert Austurland** (Djúpivogur og Höfn). Á Austurlandi eru 13 þéttbýliskjarnar sem gegna ólíku hlutverki allt frá því að vera lítil sjávarpláss til stærri þjónustukjarna.

Talsverðar breytingar hafa orðið á mannfjölda á Austurlandi. Undanfarna áratugi hefur íbúum þar líkt og á öðrum landsvæðum Íslands utan höfuðborgarsvæðisins fækkað. Með tilkomu virkjana- og stóriðjuframkvæmda hefur þróunin á Austurlandi snúist við. Undanfarin tvö ár hefur íbúum fjölgað um 4,6%. Þetta er hlutfallslega mesta fólksfjölgun sem orðið hefur á nokkru svæði á landinu.¹

Með hliðsjón af framkvæmdum í kringum álver á Reyðarfirði og öðrum samfélagsbreytingum er gert ráð fyrir að íbúum á Austurlandi fjölgi um 1.468 frá árinu 2006-2009.²

3.2 Forsaga og forsendur

Hugmyndir að stofnun ÞNA á rætur að rekja til ólíkra verkefna tengdum háskólanámi, rannsóknum og símenntun á Austurlandi. Má þar nefna:

Mynd 1 Austurland

¹ Hagstofa Íslands, 2005, mars.

² Skýrsla Nýsis ráðgjafþjónustu um "Mat á samfélagslegum og efnahagslegum áhrifum álvers á Reyðarfirði".

- Stofnun Fræðslunets Austurlands (FNA) 1998 með aðkomu ráðuneytis menntamála, sjö háskóla, framhaldsskóla og helstu hagsmunaaðila í fjórðungnum.
- Stofnun Háskólanámsseturs að Vönarlandi sem rekið er af FNA skv. þriggja ára samningi við menntamálaráðuneytið 2003-2005.
- Uppbyggingu þekkingarsetra er byggja á samstarfi um menntun, rannsóknir og þróun í Nýheimum á Höfn og Búlandi á Norðfirði.
- Hugmyndir um Þekkingarsetur að Vönarlandi Egilsstöðum þar sem helstu rannsóknastofnanir á Héraði og Fljótaldshéraði gerðu tillögu um stofnun þekkingarseturs að Vönarlandi.³ Þar er sérstaklega horft til möguleika á samþættingu rannsókna og háskólastarfsemi. Þegar hafa verið unnar tvær tillögur að nýtingu húsnæðis (húsrýmisáætlun) að Vönarlandi, sú fyrri af einkaaðilum fyrir undirbúningshóp og sú síðari af Fasteignum Ríkissjóðs.
- Hugmyndir um þekkingarnet á Austurlandi sem fékk vinnuheitið *Þekkingarráð Austurlands*. Markmiðið var að koma á fót hagsmuna- og fagfélagi *þekkingariðnaðarins* á Austurlandi, efla rannsóknir og fræðastarf og auka samstarf milli aðila. Meðal þeirra verkefna sem voru skilgreind var skipulagning árlegs Þekkingarþings Austurlands, myndun tengslanets, stofnun faghópa, kynning á þekkingarstarfi á Austurlandi, skrásetning rannsóknarverkefna, öflun fjár til rannsókna og efling háskólanáms á Austurlandi.

Hugmynd að skipulagi ÞNA tekur mið af öllum ofangreindum verkefnum og hugmyndum. ÞNA byggir á endurskipulagningu FNA og háskólanámssetursins, verður þjónustuaðili þekkingarsetra, hefur heimilisfestu að Vönarlandi og skipulag ÞNA byggir að miklu leyti á þeirri hugmyndafræði sem sett var fram í undirbúningi að stofnun Þekkingarráðs Austurlands.

3.3 Háskólanám

Breytingar á vinnumarkaði og samfélagi á Austurlandi kalla á aukið framboð háskólanáms og símenntunar á háskólastigi. Þá hafa tækni framfarir og breyttar áherslur í skóla- og byggðamálum, á undanförunum árum orðið til þess að hækka hlutfall þeirra sem leggja stund á dreifnám á háskólastigi á Austurlandi. Í töflu I eru settar fram upplýsingar um menntunartig starfandi íbúa 16-74 ára, árið 2002, á höfuðborgarsvæðinu, landsbyggðinni og á Austurlandi⁴.

Tafla I Menntunartig eftir landshlutum 2002, heimild Hagstofa Íslands

Svæði/menntun	Grunnskóla- og gagnfræðapróf	Verknám og stúdentspróf	Sérmenntun á háskólastigi	Háskólapróf
Höfuðborgarsvæðið	24%	42%	15%	19%
Landsbyggðin	34%	45%	11%	9%
Austurland	36%	47%	8,5%	8,5%

Í töflunni kemur fram að skólaganga fólks á Austurlandi er almennt styttri en skólaganga fólks á höfuðborgarsvæðinu auk þess sem færri háskólamenntaðir einstaklingar starfa á Austurlandi en að meðaltali á landsbyggðinni.

³ Skýrsla um Þekkingarsetur Egilsstaða.

⁴ Hagstofan, Lárus Blöndal tók saman.

Á síðustu árum hefur það sýnt sig að mikil ásókn er í fjarnám í háskólum. Í töflu II er yfirlit yfir fjölda nemenda í fjarnámi árið 2005 annarsvegar á landsvísu og hinsvegar á Austurlandi. Dreifingu fjarnema, á Austurlandi, milli námsbrauta svipar til dreifingar á landsvísu.

Þjónusta við háskólanema hefur verið veitt af FNA frá árinu 1999, s.s. náms- og starfsráðgjöf og þjónusta bókasafns- og upplýsingafræðings. Frá árinu 2003 hefur menntamálaráðuneytið veitt sérstakt framlag til upp-byggingar háskólanámsseturs á Egilsstöðum (Vonarlandi) samkvæmt samkomulagi iðnaðarráðherra og menntamálaráðherra. Samningurinn rennur út í janúar 2006.

Mjög góð aðstaða er til staðar að Vonarlandi en stærstur hluti háskólanemanna nýtir sér þjónustu setursins þ.e. aðstöðu til að taka próf, aðgang að myndfundabúnaði, lesaðstöðu, námsráðgjöf og aðstoð við upplýsingaöflun.

Kennsla á háskólastigi sem fram hefur farið í háskólanámssetri hefur öll verið á forræði háskólanna í landinu. Sérstakir samstarfssamningar hafa verið gerðir við Háskólann á Akureyri, Kennaraháskóla Íslands, Háskóla Íslands og Háskólann í Reykjavík um þjónustu við fjarnema og kennslu. Nemar úr öllum háskólum landsins og erlendum háskólum hafa notað aðstöðu háskólasetursins og námsvera FNA.

Tafla II, Fjarnemar í háskólanámi 2005

Háskóli:	Allt landið	Austurland
Háskólinn á Akureyri	733 (27%)	50 (28%)
Háskóli Íslands	244 (9%)	23 (13%)
Háskólinn í Reykjavík	81 (3%)	2 (1%)
Kennaraháskóli Íslands	1.357 (50%)	75 (41%)
Landbúnaðarháskólinn	27 (1%)	13 (7%)
Tækniháskólinn	136 (5%)	17 (9%)
Viðskiptaháskólinn á Bifröst	136 (5%)	2 (1%)
Samtals:	2.714	182

3.4 Rannsóknir og þróun

Á Austurlandi eru þrjár kjarnar rannsókna og þróunar. Í Nýheimum á Höfn, í Búlandi á Norðfirði og á Egilsstöðum.

- Í Nýheimum eru í sambýli Háskólasetur Hornafjarðar, Frumkvöðlasetur Austurlands, Framhaldsskóli Austur-Skaftafellssýslu og Menningarmiðstöð Hornafjarðar. Að Háskólasetri Hornafjarðar standa Háskóli Íslands, Sveitarfélagið Hornafjörður, Vega-gerðin, Landsvirkjun, Siglingamálastofnun og Veðurstofan.
- Búland á Norðfirði er samstarfsvettvangur Náttúrustofu Austurlands, Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins og Verkmenntaskóla Austurlands.
- Á Egilsstöðum eru staðsett í Miðvangi 2-4, Skógrækt ríkisins, Héraðsskógar, Héraðssetur Landgræðslunnar, Búnaðarsamband Austurlands, starfsmaður Náttúrustofu sem annast hreindýrarannsóknir, Menningarráð Austurlands og Þróunarfélag Austurlands. Þá eru staðsett að Vonarlandi Fræðslunet Austurlands, Svæðisskrifstofa um málefni fatlaðra, minjavörður Austurlands og starfsmaður veiðistjórnunarviðs Umhverfisstofnunar.

Í þekkingarsetrum á Austurlandi eru þegar stundaðar margvíslegar rannsóknir. Háskólasetrið á Hornafirði stundar rannsóknir á jöklum, ferðaþjónustu og samfélagsþróun, Náttúrustofa Austurlands stundar rannsóknir á hreindýrum, náttúrufari og mati á umhverfisáhrifum virkjana, Rannsóknastofa fiskiðnaðarins stundar þjónusturannsóknir tengdar fiskvinnslu, Skógræktin stundar rannsóknir á ræktun og nytjum skóga. Þá má nefna minni stofnanir og söfn er stunda rannsóknir og fræðastarf tengt sögu og menningu s.s. Gunnarsstofnun, Jöklasýningin á Höfn og Þórbergssetur í Suðursveit.

Á Austurlandi eru margvísleg tækifæri til rannsókna og þróunarstarfs tengd náttúru, atvinnulífi og samfélagsþróun. Í töflu III eru nefnd dæmi um viðfangsefni rannsókna í landsfjórðungnum⁵. Mikilvægt er, að samhliða því að styðja við það rannsóknastarf sem þegar er til staðar, taki ÞNA þátt í mótun nýrra hugmynda um rannsóknarsvið og verkefni sem skotið geta rótum á Austurlandi.

Með stofnun ÞNA er ætlunin að koma upp sérhæfðri þjónustu og miðlun upplýsinga fyrir þekkingarsetur, stofnanir og fyrirtæki á Austurlandi. Innlendir og erlendir aðilar munu geta leitað til ÞNA eftir aðstoð við fjármögnun rannsókna og rannsóknanáms, uppbyggingu á aðstöðu, verkefnaþróun og hugmyndavinnu er tengist eflingu rannsókna og þróunarstarfs á Austurlandi.

Tafla III - Rannsóknertækifæri á Austurlandi

Jöklar, jarðfræði, ferðamálafræði, samfélagsvísindi, umhverfisfræði o.fl.

Hreindýr, lífnaðarhættir, veiðar og nýting.

Skógar, nytjar, náttúru- og umhverfisfræði.

Fiskistofnar, fiskifræði, strand- og hafrannsóknir, sbr. humar og norsk-íslenska síldarstofninn.

Saga og menning, söfn, fornminjar og ferðaþjónusta.

Landbúnaður, vistvæn ræktun, korn og kartöflurækt.

Líftækni, framleiðsla ensíma

Ferðaþjónusta, þolmörk ferðaþjónustu, sjálfbær ferðaþjónusta, þjóðgarðar og verndarsvæði.

Samfélagsþróun, vöktunarverkefni, byggðaðróun, samgöngumál, þróun og efling sveitarstjórnarstigsins.

Nýsköpun, vöruþróun, stóriðja og álframleiðsla.

Orkumál og nýting jarðefna.

3.5 Símenntun

Boðið er uppá símenntun og námskeið hjá FNA, bæði sérhönnuð námskeið sniðin að þörfum einstakra fyrirtækja og stofnana sem og almenn námskeið. Þá vinnur FNA náið með framhaldsskólum sem sinna þjónustu við fjarnema auk þess sem FNA veitir ráðgjöf um nám almennt til viðskiptavina sinna. Í þróun og uppbyggingu símenntunar mun ÞNA byggja á tengslum FNA við einstaklinga, framhaldsskóla, fyrirtæki, háskóla og rannsóknastofnanir.

Markmið ÞNA er að efla símenntunarþáttinn, auka þjónustu og ráðgjöf við einstaklinga, stofnanir og fyrirtæki, samhliða auknu framboði námskeiða. Þá er nauðsynlegt að tryggja gæði og samræmt mat á námi sem stundað er fyrir utan hið hefðbundna skólakerfi. Auka þarf framboð á háskólanámi meðfram vinnu sem er einn mikilvægasti þáttur símenntunar í dag. ÞNA mun auka samstarf við framhaldsskóla, háskóla og endurmenntunarstofnanir í öðrum landshlutum.

⁵ Ársfundur Stofnunar Fræðasetra Háskóla Íslands.

4 Greining á starfsumhverfi

Í töflu IV eru dregnir saman helstu styrkleikar, veikleikar, (þættir í innra umhverfi) ógnanir og tækifæri (þættir í ytra umhverfi) Þekkingarnets Austurlands.

Tafla IV SVÓT greining fyrir ÞNA

Styrkleikar	Veikleikar	Ógnanir	Tækifæri
Hefð fyrir þróunarstarfi og nánú samstarfi við háskóla og þjónustu við nemendur.	Lágt hlutfall háskólamenntaðra.	Rannsóknastofnanir sem heyra undir ólík ráðuneyti fá ekki heimild til þátttöku í þekkingarsetrum.	Fjölmenntur markhópur háskólanáms og símenntunar s.s. aðfaranáms.
Góð námsráðgjöf og tæknileg stoðþjónusta við háskólanemendur á Austurlandi.	Fáir með tilskilin réttindi til að hefja háskólanám.	Skortur á fjármagni til að efla rannsóknir og háskólastarfsemi.	Möguleikar á að styrkja og tengja saman rannsóknir og atvinnulíf.
Rannsóknastarfsemi á svæðinu hefur eflst t.d. með tilkomu Náttúrustofu og Háskólaseturs á Höfn.	Framboð á símenntun hefur dregist saman.	Háskólanám og þjónusta ÞNA öðlist ekki viðurkenningu háskóla og rannsóknastofnana.	Sérstaða svæðisins og margvísileg tækifæri til rannsókna geta laðað að nemendur í rannsókna-tengdu framhaldsnámi, vísinda- og fræðimenn.
Hugmyndavinna tengd netsamstarfi vísinda- og fræðimanna sbr. Þekkingarráð Austurlands.	Fáir háskólanemendur í rannsóknatengdu framhaldsnámi.	Mikið framboð á atvinnu komi niður á eftirspurn eftir símenntun og háskólanámi.	Aukin menntun skapar tækifæri til nýsköpunar og störf fyrir háskólamenntað fólk.
Hugmyndavinna um aukið samstarf og sameiginlega aðstöðu rannsóknastofnana á Héraði að Vönarlandi.	Fámennar og dreifðar rannsóknastofnanir.	Samkeppni við önnur landssvæði sem bjóða upp á háskólanám og rannsóknaraðstöðu.	Vöntun á þekkingu og rannsóknum tengdum ferðabjónustu, verndar-svæðum og sjálfbærri þróun. Þjóðgarður norðan Vatnajökuls.
Tækifæri á sviðum samfélagsrannsókna.	Skortur á samstarfi rannsókna- og fræðimanna.	Háskólar kjósi ekki að nýta sér þjónustu ÞNA.	Tækifæri til að þróa háskólanám er byggir á staðbundinni þjónustu og samvinnu við háskóla og atvinnulíf.
Virk símenntun á vegum Fræðslunets Austurlands	Óskýr framtíðarsýn um þekkingarstarfsemi á Austurlandi.	Lítið framboð á fjarnámi, sérstaklega á háskólastigi.	Breytt samfélag, fleiri störf sem krefjast háskólamenntunar.
Góð reynsla af samstarfi sveitarfélaga, t.d. um menningarmál.	Dreifð byggð og misjafnar samgöngur á Austurlandi.	Aðgangstakmarkanir háskóla geta dregið úr aðsókn í ákveðnar tegundir náms t.d. í raun- og tæknigreinum.	Aukinn eftirspurn eftir námi tengdu iðnaði, tæknifræði og stjórnun.

Styrkleikar Austurlands felast ekki síst í jákvæðu viðhorfi til náms, rannsókna og þróunarstarfs. Takist ÞNA að koma til móts við aukna eftirspurn eftir háskóla- og símenntun mun það leiða bæði til hækkunar menntunarstigs núverandi íbúa auk þess að skapa umhverfi fyrir og laða að háskólamenntað fólk til Austurlands.

5 Stefna og markmið Þekkingarnets Austurlands

Með tilkomu Þekkingarnets Austurlands er stefnt að því að efla háskólamenntun, rannsóknir og símenntun á Austurlandi bæði til handa þeim sem búa á svæðinu sem og gagnvart einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum sem stunda nám eða vinna tímabundin verkefni í landshlutanum. Stefnt er að því að ÞNA efni til samstarfs bæði við innlenda og erlenda aðila um nám, námsframboð, rannsóknir og þróunarstarf.

5.1 Stefna og markmið í háskólanámi

Þekkingarnet Austurlands keppir að því markmiði að það verði raunhæfur valkostur að stunda fjarnám í stað þess að flytja búferlum til þess að sækja staðbundið háskólanám. Miðað við fjölbreytt rannsóknastarf og þá sérfræðiþekkingu sem til staðar er á Austurlandi má auka kennslu frá svæðinu til annarra svæða og háskóla er tengjast ÞNA. Í töflu V koma fram helstu stefnumið ÞNA tengd háskólanámi.

Stefnt er að því að eftir fimm ár verði um fimm hundruð nemendur sem nýti sér þjónustu ÞNA árlega með eftirtöldum leiðum:

- **Kennslu frá Austurlandi byggða á austfirskum rannsóknum og sérþekkingu.** Stefnt er að því að til viðbótar við núverandi rannsóknastarf starfi a.m.k. fimm sérfræðingar við kennslu og rannsóknir á vegum háskólanna og fyrirtækja á svæðinu. Um verði að ræða sérfræðinga sem starfa hjá þeim stofnunum og fyrirtækjum sem aðild eiga að ÞNA.
- **Dreifnámi (staðnámi og fjarnámi).** Myndaðir verði hópar 30-40 nemenda í þeim greinum þar sem eftirspurn er mest og framboð nægjanlegt. Komið verður til móts við nemendur með faglegum stuðningi, aðstöðu til hópavinnu sem og almennri aðstöðu til myndfunda. Auk starfsmanna ÞNA gætu nemendur haft aðgang að austfirskum sérfræðingum sem tengjast netinu. Stefnt er að því að eftir fimm ár hafi tveir slíkir hópar hafið nám eða 60-80 nemendur.
- **Fjarnámi.** Stefnt er að því að nemendum í fjarnámi fjölgi í samræmi við aukið fjarnámsframboð háskólanna um 100% eða úr 182 árið 2005 til um 370 5 árum síðar⁶. Um verður að ræða nemendur er stunda margskonar nám en kjósa að nýta sér þá aðstöðu og þjónustu sem ÞNA, þekkingarsetur og námsver á Austurlandi bjóða uppá.
- **Aðstöðu fyrir nemendur í rannsóknartengdu framhaldsnámi.** Stefnt er að því að nemendum í meistara- og doktorsnám fjölgi um 100% eða úr 32 í 65. Af þeim verði um 18 einstaklingar í doktorsnámi.⁷ Auk þeirra muni innlendir og erlendir nemendur í framhaldsnámi nýta aðstöðu og sérþekkingu á Austurlandi við rannsóknir sínar og heimsækja þekkingarsetur í fjórðungnum tímabundið.

Tafla V – Stefnumið, háskólanám

Auka framboð á háskólanámi á Austurlandi.

Vinna með háskólunum að bættri þjónustu í formi fjarkennslu og staðbundins náms.

Koma á samstarfi við háskóla um kennslu sérfræðinga af svæðinu frá ÞNA í greinum og áföngum er tengjast rannsóknarviðfangsefnum og sérstöðu svæðisins.

Koma á fót aðfaranámi í samvinnu framhaldsskóla og háskóla, sem gerir fólki, sem ekki er með stúdentspróf, kleift að undirbúa sig fyrir háskólanám.

Fækka ferðalögum allra fjarnema með aukinni samvinnu við háskólana og með því að auka þjónustu við nemendur.

Kynna og gera Austurland að áhugaverðum kosti fyrir þá sem stunda rannsóknartengt framhaldsnám í háskólum innan lands og utan.

⁶ Spáin byggir á upplýsingum fjölgun nemenda á landsvisi um ca. 100% á síðastliðnum 5 ár.

⁷ Spáin miðast við fjölgun doktorsnema síðustu 5 ár úr 52 í 144 eða tæplega þreföldun á 5 árum. Miðað við fólksfjölda (4%) þá mætti reikna með 6 doktorsnemunum við rannsóknir á svæðinu og fjölgun í 18 árið 2010. Hér er miðað við að doktorsnemar sækist í auknu mæli eftir því að vinna að rannsóknum sínum á landsbyggðinni og því að erlendir doktorsnemar sækist í auknu mæli eftir því að sinna rannsóknum tengdum sérstöðu svæðanna.

- **Aðstöðu fyrir námshópa.** Stefnt er að því að PNA verði reglulegur áfangastaður námshópa úr íslenskum og erlendum háskólum í tengslum við styttri námskeið, ráðstefnur og verkefni.
- **Skipulagningu aðfaranáms.** Stefnt er að því að PNA, í samstarfi við framhalds- og háskóla, muni vinna að skipulagningu aðfaranáms fyrir háskólanám á tilteknum sviðum er tengjast sérstöðu svæðisins og atvinnulífi. Jafnvel væri hægt að bjóða uppá slíkt nám á haustönn 2006 og miðað er við að a.m.k. 15-20 nemendur hefji slíkt nám árlega.

Háskólar eru að byggja upp og auka fjarnám ár frá ári, allt frá undirbúningsstigi fyrir háskólanám og upp í rannsóknartengt framhaldsnám. PNA mun leggja áherslu á að stofna til samstarfs við erlenda háskóla, bæði til að auka framboð á námi og auka möguleika á rannsóknatengdum verkefnum. Ljóst er að mikil tækifæri verða í tengslum við þá uppbyggingu sem nú á sér stað á Austurlandi og líklegt að erlendir háskólar muni sýna svæðinu áhuga.

5.2 Stefna og markmið um rannsóknir og þróun

PNA mun þjóna vísinda- og fræðimönnum á Austurlandi, einstaklingum, stofnunum og samtökum. Slík þjónusta getur falið í sér aðstoð við skipulagningu ráðstefna, fjármögnun rannsóknastarfs, umsjón með rannsóknarnemum o.s.frv. Samhliða þjónustu við aðila á Austurlandi mun PNA aðstoða aðila innanlands og utan vegna samstarfs um rannsóknir í landsfjórðungnum. Í töflu VI eru tilgreind helstu stefnumið PNA er varða rannsóknir.

PNA stefnir að því að auka umfang rannsóknastarfs á svæðinu með því að:

- **Stuðla að auknu samstarfi** þeirra aðila er stunda rannsóknir í landshlutanum og samstarfi þeirra við háskóla, fyrirtæki og stofnanir bæði hérlendis og erlendis.
- **Vinna náíð með** Þróunarfélagi Austurlands, Samtökum sveitarfélaga á Austurlandi og öðrum aðilum er vinna þróunarstarf á fjórðungsvísu.
- **Taka þátt í uppbyggingu Þekkingarseturs að Vönarlandi.** Vinna að bættri aðstöðu og húsnæði fyrir stofnanir tengdar rannsóknnum, þróun og nýsköpun á svæðinu.
- **Vinna að eflingu rannsókna í Nýheimum,** styrkja undirstöður Háskólaseturs Hornafjarðar.
- **Vinna að eflingu rannsókna í Búlandi** í samstarfi við Náttúrustofu Austurlands, Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins, Fiskistofu, Verkmenntaskóla Austurlands og aðra sem að Búlandi koma.
- **Vinna að eflingu rannsókna** í tengslum við fyrirtæki og stofnanir á Austurlandi.

Fjölbreytt rannsóknastarf er þegar er stundað í fjórðungnum en stefnt er að því að efla verulega þrjá kjarna þekkingarstarfsemi á Austurlandi, þ.e. á Egilsstöðum, í Nýheimum á Hornafirði og að Búlandi á Norðfirði. Mikilvægt er að byggja upp þekkingarsetur þar sem a.m.k. 3-5 vísinda- og fræðimenn vinna. Slíkur lágmarksfjöldi rannsóknaraðila er

Tafla VI - Stefnumið, rannsóknir

Mynda tengslanet innlendra og erlendra þekkingarstofnana og fyrirtækja sem samleið eiga með stofnunum á Austurlandi.

Koma upp og efla starfs- og rannsóknaraðstöðu fyrir rannsókn-, tækni- og menntastofnanir, fyrirtæki og tengda aðila.

Koma á framfæri og efna til samstarfs um kynningu á starfsemi og sérþekkingu þeirra stofnana sem aðild eiga að PNA í þeim tilgangi að gera þær sýnilegri og verðmætari í samfélaginu.

Hvetja fyrirtæki og stofnanir á Austurlandi til þátttöku í rannsóknnum sem miða að aukinni sérþekkingu á svæðinu.

Styðja við rannsóknir og þróunarstarf á svæðinu með mönnun, fjármögnun, markaðssetningu eða annars konar stuðningi.

Veita eða hafa milligöngu um ráðgjöf og taka

nauðsynlegur til að góður árangur náist. Mikilvægt er að minni þekkingarstofnanir í landshlutanum hafi jafnframt góð tengsl við og stuðning af þekkingarsetrunum og Þekkingarnetinu.

5.3 Stefna og markmið um símenntun

ÞNA mun auka framboð á símenntun með því að byggja upp markvissa þjónustustefnu, byggða á þarfagreiningu og ráðgjöf, gagnvart atvinnulífi og almenningi á svæðinu. Slík þjónustustefna felur í sér bæði þróun námskeiða fyrir almenning og sérsniðinna námskeiða fyrir fyrirtæki og stofnanir. Í töflu VII eru tilgreind helstu stefnumið ÞNA er tengjast símenntun.

Stefnt er að því að fjölga nemendastundum um tæplega 100% á næstu fimm árum. Árið 2004 voru nemendastundir vegna símenntunar um 16.000 en stefnt er að því að þær verði um 30.000 eftir fimm ár.

Vinna þarf þarfagreiningu meðal fyrirtækja og stofnana vegna símenntunar til að meta umfang símenntunar innan þeirra. Samhliða yrði þjónusta ÞNA gagnvart fyrirtækjum markaðssett. Mikilvægt er að í markaðssetningunni verði litið til heildarstarfsemi ÞNA sem er þjónusta tengd símenntun starfsmanna, háskólamenntun, rannsókn- og þróunarverkefnum.

Tafla VII - Stefnumið símenntun

- Auka framboð og gæði -símenntunar á Austurlandi.
- Markviss þjónusta og ráðgjöf til atvinnulífs og einstaklinga.
- Framkvæma þarfagreiningu meðal fyrirtækja, stofnana og einstaklinga.

5.4 Samþætting þekkingarstarfs

Í uppbyggingu ÞNA er nauðsynlegt að samþætta vel háskólanám, rannsóknir og símenntun. Það verður best gert með samræmdri þarfagreiningu og kynningu á þjónustu í hverjum málaflökki gagnvart ólíkum markhópum. Í töflu VIII eru tilgreind helstu stefnumið ÞNA er varða samfélagsþróun og samþættingu þekkingarstarfsemi á Austurlandi.

Samtök sveitarfélaga á Austurlandi (SSA) hafa ályktað um þekkingarstarfsemi á Austurlandi. Í ályktun ársfundar samtakanna 2005 kemur fram:

“Aðalfundur SSA haldinn á Reyðarfirði 15. og 16. september 2005 styður þá vinnu sem á sér stað og lýtur að stofnun Þekkingarráðs fyrir Austurland og Þekkingarseturs á Egilsstöðum. Jafnframt hvetur fundurinn til þess að stefnt verði að því að á Austurlandi verði í framtíðinni öflug þekkingarsetur sem vinni að samþættingu og eflingu rannsóknarstarfs á starfssvæðum.”⁸

Tafla VIII - Almenn stefnumið

- Taka þátt í mótun þekkingarsamfélags á Austurlandi. Efla samkeppnishæfni fyrirtækja með því að auka þekkingu og færni einstaklinga á vinnumarkaði.
- Koma á framfæri sérstöðu Austurlands.
- Þróa og byggja upp samstarf aðila að ÞNA. Samþætta rannsóknir, fræðastarf, menntun og þróunarstarf.
- Taka þátt í fjölþjóðlegum verkefnum.
- Axla samfélagslega ábyrgð og vinna að umbótum í þágu samfélagsins.

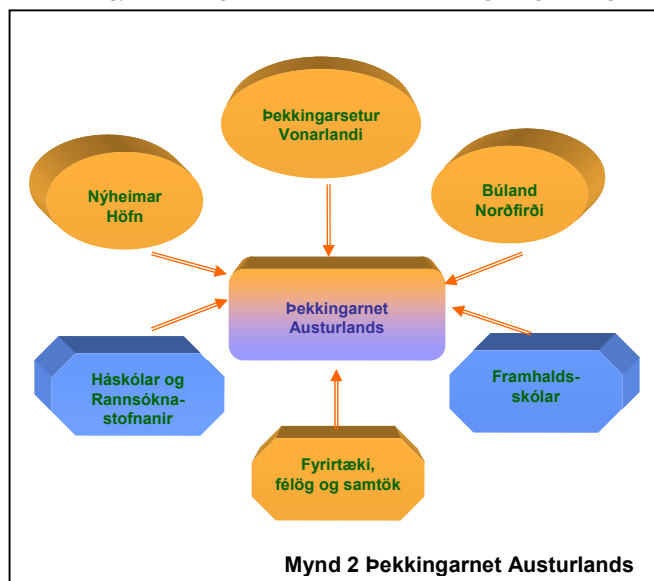
⁸ Þegar ályktun SSA var sett fram var vinnuheimið Þekkingarsetur Austurlands notað yfir það sem nú nefnist Þekkingarnet Austurlands.

Í ofangreindri ályktun og öðrum er henni tengjast er lögð áhersla á samþættingu og eflingu á rannsóknastarfsemi á Austurlandi og uppbyggingu þekkingarseturs á Egilsstöðum.

Á mynd 2 er dregin upp mynd af ÞNA og helstu samstarfsaðilum. Til að styrkja enn frekar starfsemi ÞNA er mikilvægt að ráðist verði í uppbyggingu þekkingarseturs að Vonarlandi sem allra fyrst og þar byggður upp samstarfsvettvangur og aðstaða til rannsókna og þróunarstarfs. Ljóst er að styrkur hinna þriggja megin þekkingarsetra ræður miklu um styrk ÞNA.

Mikilvægt er að ÞNA taki virkan þátt í að móta öflugt

nýsköpunarumhverfi á Austurlandi í samstarfi við Þróunarfélag Austurlands og aðra hagsmunaaðila í landsfjórðungnum. Samhliða þarf ÞNA að byggja upp samstarf og tengsl við hagsmunaaðila innan íslensks nýsköpunarumhverfis.

5.5 Markhópar og markaðssetning

Markhópum þekkingarnetsins má skipta í þrennt þ.e. þá sem stunda háskólanám, rannsóknir eða símenntun. Nauðsynlegt er að vinna þarfagreiningu meðal ofangreindra hópa og móta í kjölfarið markaðs- og þjónustustefnu ÞNA.

Tafla IX Markhópar ÞNA

Háskólanám	Rannsóknir og þróun	Símenntun
<ul style="list-style-type: none"> · Einstaklingar sem lokið hafa stúdentsprófi.⁹ · Einstaklingar sem lokið hafa verknámi eða styttra framhaldsnámi. · Einstaklingar sem lokið hafa háskólagráðu og huga að framhaldsnámi eða rannsóknnum. · Aðrir sem vilja nýta sér þjónustu og námsframboð tengt ÞNA. 	<ul style="list-style-type: none"> · Háskólar, rannsóknastofnanir, vísinda- og fræðimenn innan lands og utan sem nýta aðstöðu til rannsókna á Austurlandi. · Þekkingarsetur, stofnanir, fyrirtæki og einstaklingar á Austurlandi sem vinna með ÞNA að uppbyggingu rannsókna og mótun rannsóknastefnu. · Fyrirtæki og stofnanir vegna þjónustu- og þróunarverkefna. · Aðilar sem sækjast eftir þekkingu af svæðinu. 	<ul style="list-style-type: none"> · Einstaklingar með grunnskóla-nám sem sækjast eftir almennu námi og styttra starfsnámi. · Fyrirtæki og stofnanir sem nýta almenn námskeið eða vilja skipuleggja sérsíðin námskeið fyrir sína starfsmenn. · Almennungur með áhuga á námskeiðum, t.d. tölvunámi, tungumálum, menningu og sögu.

⁹ Rúmlega 100 nemendur ljúka árlega stúdentsprófi frá framhaldsskólum á Austurlandi, Menntaskólann á Egilsstöðum, Verkmenntaskóla Austurlands og Framhaldsskóla Austur Skaptafellssýslu árlega.

Í töflu IX er yfirlit yfir helstu markhópa ÞNA í tengslum við háskólanám, rannsóknir, þróun og símenntun.

Markaðssetning á ÞNA miðar að því að koma netinu á framfæri sem eftirsóknarverðum kosti fyrir:

- háskóla og rannsóknastofnanir héraðs og erlendis til samvinnu um rannsóknir og kennslu,
- háskóla, fyrirtæki og stofnanir sem vilja leita til austfirskra sérfræðinga á sviði nýsköpunar og hagnýtra rannsókna í tengslum við meginatvinnuvegi fjórðungsins,
- stofnanir, fyrirtæki, háskóla og einstaklinga sem vilja nýta aðstöðu á Austurlandi til að stunda rannsóknir tengdar skógrækt, náttúruvernd, hálendinu o.s.frv.
- nemendur sem vilja leggja stund á háskólanám í heimabyggð,
- háskóla til að nýta aðstöðu ÞNA og auka þannig staðbundna þjónustu við fjarnema,
- nemendur í rannsóknatengdu framhaldsnámi,
- háskóla til að senda nemendur í rannsóknarleiðangra,
- einstaklingar, fyrirtæki, stofnanir og félagasamtök sem vilja eiga aðgang að öflugri símenntunarmiðstöð sem kemur til móts við þarfir fyrir símenntun.

6 Starfsemi og skipulag

Mikilvægt er að skipulag Þekkingarnets Austurlands endurspegli hlutverk stofnunarinnar sem miðstöðvar háskólanáms og þekkingarsköpunar á Austurlandi. Tryggja þarf aðkomu og þátttöku helstu hagsmunadila að þróun og uppbyggingu ÞNA, mannafla til að sinna verkefnum þess og markvissa stjórnun.

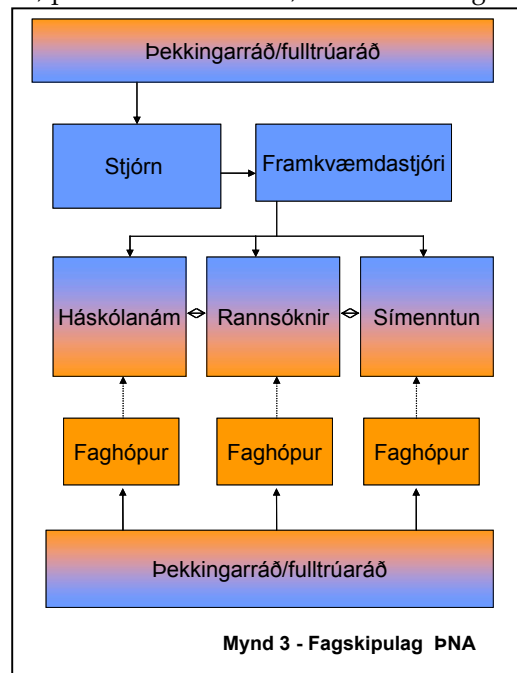
6.1 Faglegt skipulag

ÞNA er sjálfseignarstofnun með rekstur sem gerir samstarfssamninga við háskóla- og rannsóknastofnanir og stuðlar að auknu námsframboði og rannsóknum á Austurlandi¹⁰. Starfsemi ÞNA byggir á þremur megin stöðum, þ.e. háskólamenntun, rannsóknum og símenntun. Aðilar að ÞNA geta orðið stofnanir, félög og fyrirtæki sem í rekstri sínum fást við rannsóknir, fræðslu og þróunarstarf. Allir stofnaðilar að Þekkingarneti Austurlands eiga sæti í fulltrúaráði sem nefnist Þekkingarráð. Mynd 3 lýsir fagskipulagi ÞNA.

Í stjórn ÞNA sitja 6 fulltrúar sem kosnir eru af þekkingarráðinu og a.m.k. einn fulltrúi háskóla, þekkingarsetra og atvinnulífs. Auk þess situr í stjórn einn fulltrúi tilnefndur af Samtökum sveitarfélaga á Austurlandi (SSA) og Þróunarfélag Austurlands. Stjórnin fer með æðsta vald ÞNA á milli árlegra þekkingarþinga.

Þekkingarþing kallast ársfundur stofnaðila sem saman mynda þekkingarráð. Stjórnin er skipuð til tveggja ára í senn og skiptir hún sjálf með sér verkum. Stjórnin skal koma saman að minnsta kosti þrisvar á ári. Framkvæmdastjóri sinnir daglegum rekstri ÞNA í samræmi við ákvarðanir stjórnar, stefnumótun faghópa og niðurstöðum Þekkingarþings.

Þekkingarráðið velur fulltrúa í faghópa. Um er að ræða þrjá 3-5 manna hópa, með sérþekkingu og tengsl sem lúta að háskólanámi, rannsóknum og símenntun. Faghóparnir eru ráðgefandi og starfa með stjórn, framkvæmdastjóra og starfsmönnum ÞNA að mótun verkefna og framkvæmd. Gert er ráð fyrir að faghópar fundi a.m.k. fjórum sinnum á ári og séu þess á milli tiltækir ef þörf er á varðandi úrlausn faglegra mála.

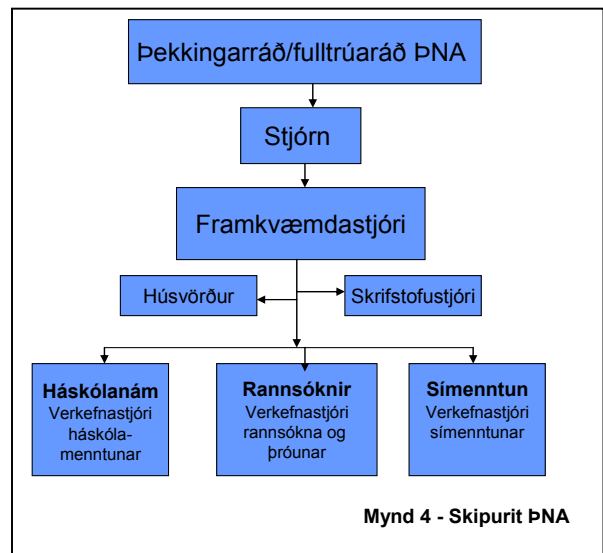
¹⁰ ÞNA yfirtekur þá samninga sem FNA hefur þegar gert við háskóla og stofnanir og varða eflingu háskólanáms, rannsókna og símenntunar á Austurlandi.

6.2 Starfsfólk og skipurit

Hjá Fræðsluneti Austurlands (FNA) eru nú fjórir starfsmenn í ríflega 3,6 stöðugildum, framkvæmdastjóri, náms- og starfsráðgjafi, bókasafns- og upplýsingarfræðingur og skrifstofustjóri í 60% starfi. Fjöldi stöðugilda við ÞNA yrði í byrjun 6,2 sem 7 starfsmenn koma til með að sinna. Þau skiptast þannig:

- **Framkvæmdastjóri ÞNA (100%)** vinnur undir stjórn að því að framfylgja markmiðum sem sett hafa verið af Þekkingarráði. Vinnur að skilgreiningu verkefna og fjármögnun þeirra. Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur ÞNA.
- **Verkefnastjóri náms- og starfsráðgjafar (100%)** sér um námsráðgjöf og almennan stuðning við nemendur í fjarnámi við íslenska og erlenda háskóla. Vinnur í samstarfi við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, framhalds- og háskóla að samræmdu mati á símenntun. Veitir einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum ráðgjöf varðandi símenntun og aðstoðar við þarfagreiningar. Sinnir auk þess öðrum verkefnum í samráði við stjórn, faghópa og framkvæmdastjóra.
- **Verkefnastjóri háskólamenntunar (100%)** hefur umsjón með uppbyggingu og þjónustu gagnasmíðju ÞNA, aðstoð og ráðgjöf um upplýsingaleit og upplýsingatækni til fjarnema. Sinnir þjónustu við háskólanema og framfylgir þjónustusamningum við háskóla, rannsóknastofnanir, framhaldsskóla og fyrirtæki. Sinnir auk þess öðrum verkefnum í samráði við stjórn, faghópa og framkvæmdastjóra.
- **Verkefnastjóri rannsókna og þróunar (100%)** hefur umsjón með uppbyggingu rannsókna og samstarfsverkefna tengdum rannsóknum á Austurlandi. Byggir upp tengsl og samstarf við og á milli rannsóknastofnana, fyrirtækja, háskóla, framhaldsnema, vísinda- og fræðimanna á Austurlandi sem og við aðila innan lands sem utan. Sinnir auk þess öðrum verkefnum í samráði við stjórn, faghópa og framkvæmdastjóra.
- **Verkefnastjóri símenntunar (100%)** hefur umsjón með uppbyggingu, þróun og markaðssetningu á símenntun, þjónustu og ráðgjöf við atvinnlífið. Heldur utan um samstarfssamninga vegna símenntunar. Sinnir auk þess öðrum verkefnum í samráði við stjórn, faghópa og framkvæmdastjóra.
- **Skrifstofustjóri (70%)**. Hefur umsjón með skráningakerfi símenntunarnámskeiða, meðhöndlun bókhaldsgagna og innheimtu. Vinnur við framkvæmd og skipulagningu námskeiða, þ.á.m. samskipti við nemendur, leiðbeinendur og ýmsa samstarfsaðila. Sinnir auk þess öðrum verkefnum í samráði við stjórn, faghópa og framkvæmdastjóra.
- **Húsvörður (50%)**. Sér um aðgang að húsnæði ÞNA að Vonarlandi, ræstingu og eftirlit.

Mynd 4 lýsir skipurit ÞNA. Þekkingarráð mótar stefnu netsins á árlegum þekkingarþingum, kýs stjórn sem ræður framkvæmdastjóra sem ber ábyrgð á daglegri stjórn ÞNA.

6.3 Rými og aðstaða

ÞNA mun hafa til umráða eftirfarandi aðstöðu FNA að Vonarlandi, Nýheimum og Búlandi:

- FNA hefur til umráða hús E að **Vonarlandi**¹¹. Þar eru þrjár kennslustofur, 6 skrifstofur ásamt sameiginlegu eldhúsi, les- og vinnuadstöðu fyrir nemendur. Fartölvuver er til staðar ásamt myndfundabúnaði. Auk FNA þá hefur Svæðisskrifstofa málefna fatlaðra á Austurlandi aðsetur í húsi B og Fornleifavernd ríkisins (Minjavörður Austurlands) og Umhverfisstofnun (veiðistjórnunarsvið/hreindýraráð) hafa nýtt aðstöðu í húsi A. Fyrirhugað er frekari uppbygging og flutningur rannsóknastofnana að Vonarlandi sem mun án efa styðja enn frekar við starfsemi ÞNA.
- FNA deilir skrifstofu með Próunarfélagi Austurlands í **Nýheimum** og rekur þar litla kennslustofu með myndfundabúnaði og aðstöðu fyrir fjarnema. Framhaldsskóli Austur-Skaftafellssýslu sinnir þjónustu við fjarnema. Þar er einnig aðgangur að fyrirlestrarsal, upplýsingaveri og bókasafni.
- Í **Búlandi** er í dag skrifstofa fyrir starfsmann FNA. Þá hefur FNA aðgang að kennslustofum og myndfundabúnaði og annarri aðstöðu hjá Verkmenntaskóla Austurlands. Starfsmenn skólans sinna jafnframt þjónustu við fjarnema.

Þar fyrir utan reka ÞNA og samstarfsaðilar námsver í grunnskólum í Vopnafirði, Djúpavogi og Fáskrúðsfirði. Í námsverum ÞNA og samstarfaðila eru öflugar nettengingar við FS netið¹² og aðgangur að myndfundabúnaði. Þá er ÞNA í samstarfi við sveitarfélög og verkalýðsfélög um þjónustu og húsnæði samkvæmt þörfum námshópa hverju sinni.

Áætlað er að endurskoða þurfi rýmisþörf Þekkingarnetsins í síðasta lagi að fimm árum liðnum og að unnið verði að framtíðarstefnu og skipulagi aðstöðu í landshlutanum með tilliti til þarfa háskólanema, rannsóknastofnana og atvinnulífs.

---

¹¹ Fasteignir ríkissjóðs, að tilstuðlan menntamálaráðuneytis og fjármálaráðuneytis, leystu til sín á þessu ári húseignir að Vonarlandi í þeim tilgangi að sjá FNA fyrir tryggja framtíðar aðsetri fyrir starfsemi sína.

¹² FS-netið er hraðvirkt gagnaflutningsnet sem tengir saman alla framhaldsskóla og símenntunarstöðvar á landinu. FS-netið er tilkomið í kjölfar útboðs menntamálaráðuneytisins í júní 2002 á hraðvirku gagnaflutningsneti sem ætlað er að skapa nútímalega upplýsingahraðbraut milli menntastofnana sem nýta má við nýjungar í skólastarfi, svo sem við fjarkennslu og fjarnám. Eigandi netsins er menntamálaráðuneytið. Aðilar að netinu eru allir framhaldsskólar landsins auk símenntunarstöðva og útibúa þeirra.

7 Rekstrar- og fjárhagsáætlun

Við gerð fjárhagsáætlunar var tekið mið af ársreikningi FNA og háskólanámssetursins fyrir árið 2004 þar sem ársvelta var í kringum 44 milljónir. Gengið er út frá því í áætluninni að ÞNA byggji á endurskipulagningu á FNA. Sjá nánar skýringar í kafla 10.1.

ÞNA Áætlun 2006	Grunnur	Símenntun & ráðgjöf	Háskólanám	Rannsóknir & þróun	Alls:
Rekstrartekjur:					
Fjárveitingar	10.800.000	1.400.000	0		12.200.000
Aðrar tekjur	220.000	19.270.000	1.890.000		21.380.000
Rekstrartekjur alls	11.020.000	20.670.000	1.890.000		33.580.000
Rekstrargjöld:					
Rekstur tölvukerfa og vera Aðkeypt þjónusta v/námsframboðs	2.850.000	0	6.300.000	310.000	9.460.000
Annað v/námsframboðs	720.000	6.500.000	0	0	7.220.000
Annað v/námsframboðs	41.000	670.000	144.000	155.000	1.010.000
Laun og launatengd gjöld	4.875.000	11.330.000	15.580.000	6.125.000	37.910.000
Annar rekstrarkostnaður	3.340.000	2.110.000	8.190.000	980.000	14.620.000
Rekstrargjöld alls	11.826.000	20.610.000	30.214.000	7.570.000	70.220.000
Fjármagnspörf ÞNA	-806.000	60.000	-28.324.000	-7.570.000	-36.640.000

FNA ársreikningur 2004	Grunnur	Símenntun & ráðgjöf	Háskólanám	Rannsóknir & þróun	Alls:
Rekstrartekjur:					
Fjárveitingar	9.000.000	1.340.000	17.200.000	0	27.540.000
Aðrar tekjur	830.576	11.300.369	1.365.238	0	13.496.183
Rekstrartekjur alls	9.830.576	12.640.369	18.565.238	0	41.036.183
Rekstrargjöld:					
Rekstur tölvukerfa og vera Aðkeypt þjónusta v/námsframboðs	621.400	110.856	5.348.290	0	6.080.546
Annað v/námsframboðs	0	4.810.106	0	0	4.810.106
Annað v/námsframboðs	402.193	621.218	91.999	0	1.115.410
Laun og launatengd gjöld	5.004.882	5.469.171	8.354.517	0	18.828.570
Annar rekstrarkostnaður	5.827.692	2.543.016	4.145.173	0	12.515.881
Afskriftir		500.000			500.000
Rekstrargjöld alls	11.856.167	14.054.367	17.939.979	0	43.850.513
Hagnaður (tap)	-2.025.591	-1.413.998	625.259	0	-2.814.330

7.1 Skýringar

Almennur rekstrarkostnaður hækkar sem nemur rúmlega 26 milljónum og er þá ekki tekið tillit til hugsanlegra sérverkefna er tengst gætu setrinu. Þessi munur skýrist af eftirfarandi:

1. Leiga hefur hækkað töluvert frá því sem gildi um háskólanámssetrið eða úr 900 þúsund í um 5 milljónir, hluti skýrist af nýju og betra húsnæði að Vonarlandi, bæði fyrir starfsmenn og nemendur. Hækkun sem nemur um 4 milljónum.
2. Ráðið verði inn í rúmlega tvö stöðugildi, þ.e. verkefnastjórar símenntunar og rannsókna og hlutastarf húsvaðar. Hækkun sem nemur samtals um 19 milljónum.
3. Kostnaður við rekstur tölvukerfa og vera hefur hækkað sem nemur rúmlega 3 milljónum.

Ofangreind áætlun tekur ekki tillit til verðlagshækkana á tímabilinu að öðru leyti en því að gert er ráð fyrir um 3% verðbólgu vegna ársins 2006. Mikilvægt er að í framlögum og fjármögnun PNA 2007-2010 verði tekið mið af almennum verðlagshækkunum.

7.2 Aukin umsvif og fjármögnun

Með endurskipulagningu FNA í PNA er verið að bæta við verkefnum er varða sérstaklega háskólamenntun og rannsóknir, samhliða eflingu símenntunar. Síðastliðin 3 ár hefur FNA fengið sérstakt fjármagn til að standa undir auknu umfangi háskólanáms á Austurlandi, eða 17 milljónir á ári vegna reksturs FNA á háskólanámssetri til ársloka 2005. Í fjárhagsáætluninni er komið með tillögu að því að framlag til PNA vegna háskólamenntunar og rannsókna verði um 38 milljónir á ári eða hækkun sem nemur 21 milljón frá framlagi menntamálaráðuneytisins til háskólanámssetursins.

Með auknu framboði á háskólanámi í dreifmenntun og auknum fjölda einstaklinga í dreifnámi er nauðsynlegt að efla til muna aðstöðu, þjónustu og skipulag dreifmenntunar á landsbyggðinni. Mikilvægt er að í þekkingar- og háskólanámssetrum á landsbyggðinni skapist vísir að háskólasamfélagi þar sem nemendur styðji við bakið á hver öðrum.

Með uppbyggingu á rannsóknastarfi, bæði innan rannsóknastofnana og fyrirtækja og aðkomu þeirra að PNA, verður stöðugt mikilvægara að auka framboð á kennslu frá svæðinu og staðbundnar lotur á svæðinu í tengslum við slíka kennslu. Til að þau markmið náist verður tækni til fjarkennslu að vera góð sem og aðstaða fyrir nemendur sem koma tímabundið á svæðið hvort sem er vegna einstakra námskeiða eða rannsóknaverkefna.

8 Helstu verkefni, samantekt

Gert er ráð fyrir að á fimm árum komist stefnumál PNA til framkvæmda. Miðað við stefnumið PNA sem fram koma í kaflanum *Stefna og framtíðarsýn* má gera ráð fyrir að helstu verkefni PNA sem þurfi að komast til framkvæmda á tímabilinu verði eftirfarandi:

Verkefni tengd háskólanámi:

- Auka framboð á dreifnámi þannig að það nái til allra fagsviða háskólanáms. Gera samstarfssamninga við háskóla um dreifnám og þjónustu við nemendur á Austurlandi.
- Efla og styrkja þjónustu við fjarnema og skapa þeim akademískt námsumhverfi.
- Hvetja fólk almennt til að stunda háskólanám og undirbúning fyrir háskólanám. Grípa til sérstakra aðgerða til að koma sem flestum af stað.
- Auka umfang á staðbundnu námi, hvort sem er námskeiðum eða heildstæðu námi í samstarfi við sérfræðinga á svæðinu, innlenda og erlenda háskóla.
- Koma á fót aðfaranámi í samstarfi við framhaldsskóla á svæðinu og háskóla.
- Auka háskólakennslu frá Austurlandi með því að koma á framfæri sérfræðipækkingu og aðstöðu til rannsókna og þróunarstarfs á Austurlandi.

Verkefni tengd rannsóknum:

- Meta umfang rannsóknastarfsemi á Austurlandi, halda utan um upplýsingar um sérfræðipækkingu, rannsóknaaðstöðu og rannsóknir er tengjast landshlutanum. Koma á fót tengslaneti þeirra er stunda eða vilja stunda rannsóknir og þróunarstarf á Austurlandi.
- Hafa milligöngu um rannsóknasamstarf aðila sem starfa á Austurlandi sem og við háskóla, fyrirtæki og stofnanir innanlands og utan.
- Markaðssetja aðstöðu og sérfræðipækkingu á svæðinu gagnvart nemendum í rannsóknatengdu framhaldsnámi. Tryggja reglulegar heimsóknir námshópa.
- Hafa frumkvæði að rannsóknaverkefnum á Austurlandi og samstarfi háskóla, fyrirtækja, stofnana og rannsóknastofnana þar um.
- Hafa milligöngu um öflun styrkja og fjármögnun rannsókna og nýsköpunarverkefna.
- Vinna að því að komið verði á fót svæðisbundnum rannsóknasjóði sem veiti styrki til rannsókna og þróunarverkefna á Austurlandi.

Verkefni tengd símenntun:

- Greina umfang símenntunar innan fyrirtækjum og á almennum markaði.
- Greina þörf á símenntun og veita ráðgjöf til einstaklinga, fyrirtækja og stofnana um framkvæmd hennar.
- Skipuleggja símenntun fyrir almenning og með fyrirtækjum í gegnum samstarfssamninga.
- Auka samstarf um símenntun við framhaldsskóla, háskóla, þekkingarfyrirtæki og endurmenntunarstofnanir.

Nánari útfærsla á framkvæmd ofangreindra verkefna verður á ábyrgð stjórnar PNA og framkvæmdastjóra þess.

10 Lokaorð

Það er von starfshópsins að áætlun þessi skýri hverjir vaxtarmöguleikar Þekkingarnets Austurlands geti orðið og haldi þannig áfram að þróa þá starfsemi sem rekin hefur verið undir merkjum Fræðslunets Austurlands frá 1998 og byggt á framúrskarandi og einstaklingsmiðaðri þjónustu við fjarnema.

Áætlunin er byggð á þeim forsendum sem fyrir hendi voru þegar hún var unnin en þær forsendur þarf að endurskoða reglulega. Eins og komið hefur fram er gert ráð fyrir að á fimm árum komist stefnumál PNA til framkvæmda.

Með því að draga fram stefnu Þekkingarnets Austurlands til næstu fimm ára er verið að leggja drög að starfsemi þess. Það verður síðan hlutverk stjórnar PNA að útfæra nánar hugmyndir starfshópsins. Það er von hópsins að áætlunin verið til þess að auðvelda komandi stjórn, framkvæmdastjóra og starfsfólki fyrstu skrefin í starfseminni.

Í vinnu hópsins var haft reglulegt samráð við helstu hagsmunaaðila á Austurlandi. Þessir hagsmunaaðilar voru helstir; fulltrúar þekkingarsetra/klasa að Nýheimum, Búlandi og á Egilsstöðum, fulltrúar sveitarstjórna, Þróunarfélags Austurlands, önnur fyrirtæki og stofnanir á Austurlandi. Vinnuhópurinn vill þakka þessum aðilum góðar viðtökur og gagnlegar ábendingar.

Samþykkt í Reykjavík 7. nóvember af starfshópi um Þekkingarnet Austurlands.

Heimildaskrá

Byggðarannsóknastofnun Íslands. (2005). Rannsókn á samfélagsáhrifum álvers- og virkjunarframkvæmda á Austurlandi. Könnun meðal fólks á Austur - og Norðausturlandi haustið 2004.

Emil Björnsson. (2004). *Fjarnám frá íslenskum háskólum. Geta fræðslumiðstöðvar gegnt auknu hlutverki í ráðgjöf? Óútgefið lokaverkefni*, Háskóli Íslands.

Hagstofa Íslands. (2005, mars). *Mannfjöldi 31. desember 2004*. Sótt 15. júlí 2005 af <http://hagstofan.is/?PageID=421&itemid=04e858d0-5660-46a7-ae39-dc59879b929e>.

Hagstofa Íslands. (2004). *Mannfjöldi eftir sveitarfélagi, kyni og aldri 1. desember 2004*. Sótt 19. febrúar 2005 af: http://www.hagstofan.is/template_lb_frameset.asp?PageID=311&intPXCatID=-61&ifrmsrc=/temp/mannfjoldi/sveitarfelog.asp

Hagstofa Íslands (2002). *Menntunarstig starfandi íbúa árið 2002*. Lárus Blöndal vann þessar upplýsingar úr gagnabanka Hagstofunnar.

Hagstofa Íslands. (2005, jan). *Skráðir nemendur í framhalds- og háskólum haustið 2004*. Sótt 15. júlí 2005 af (<http://www.hagstofa.is/?PageID=421&itemid=360b8b94-665e-4ab9-9f6c-d85f6a04a423>).

Nýsir ráðgjafarfyrirtækið. (2002). *Mat á samfélagslegum og efnahagslegum áhrifum álvers Alcoa í Reyðarfirði*.

Stofnun Fræðasetra Háskóla Íslands. (2005). *Rannsóknatækifæri á Íslandi, Austurland*. Óútgefin samantekt af ársfundi.